

T-celler och CTLA-4

Jan Ernerudh

Klinisk Immunologi och
Transfusionsmedicin
Universitetssjukhuset
Linköping

Institutionen för klinisk och
experimentell medicin (IKE)
Linköpings Universitet

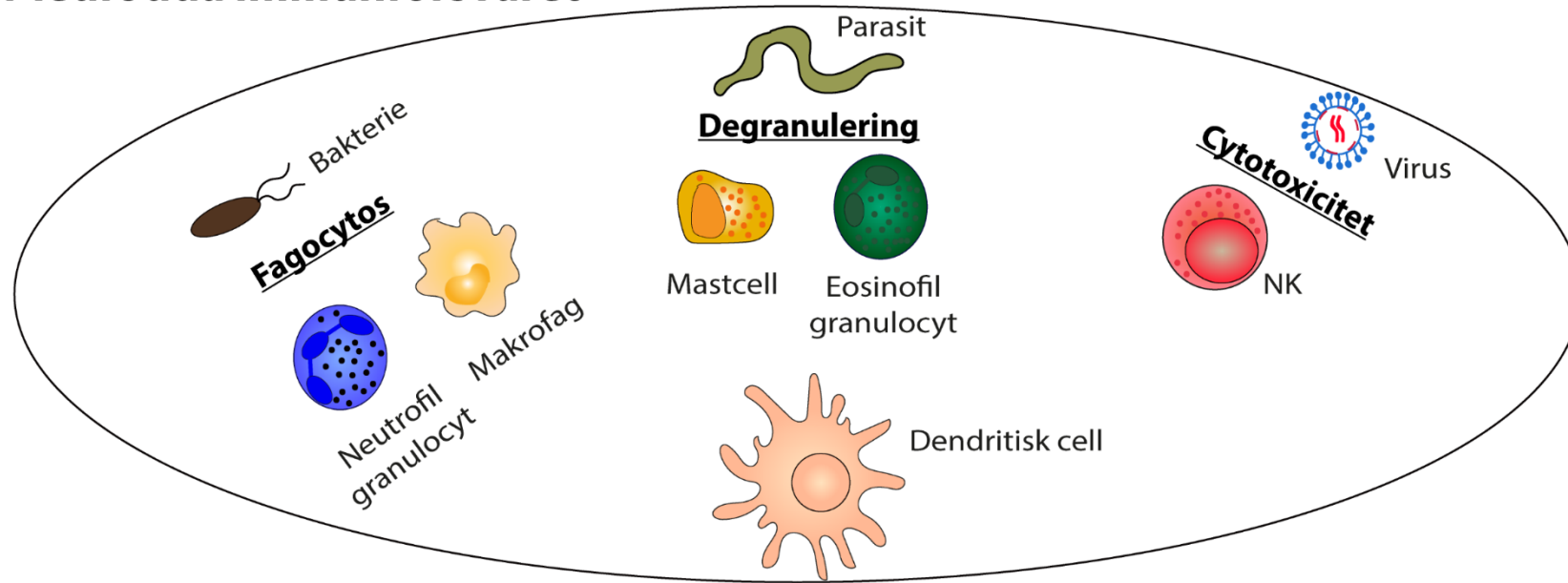
Tymus ej perfekt

- Autoreaktiva T-celler (och B-celler) finns hos alla

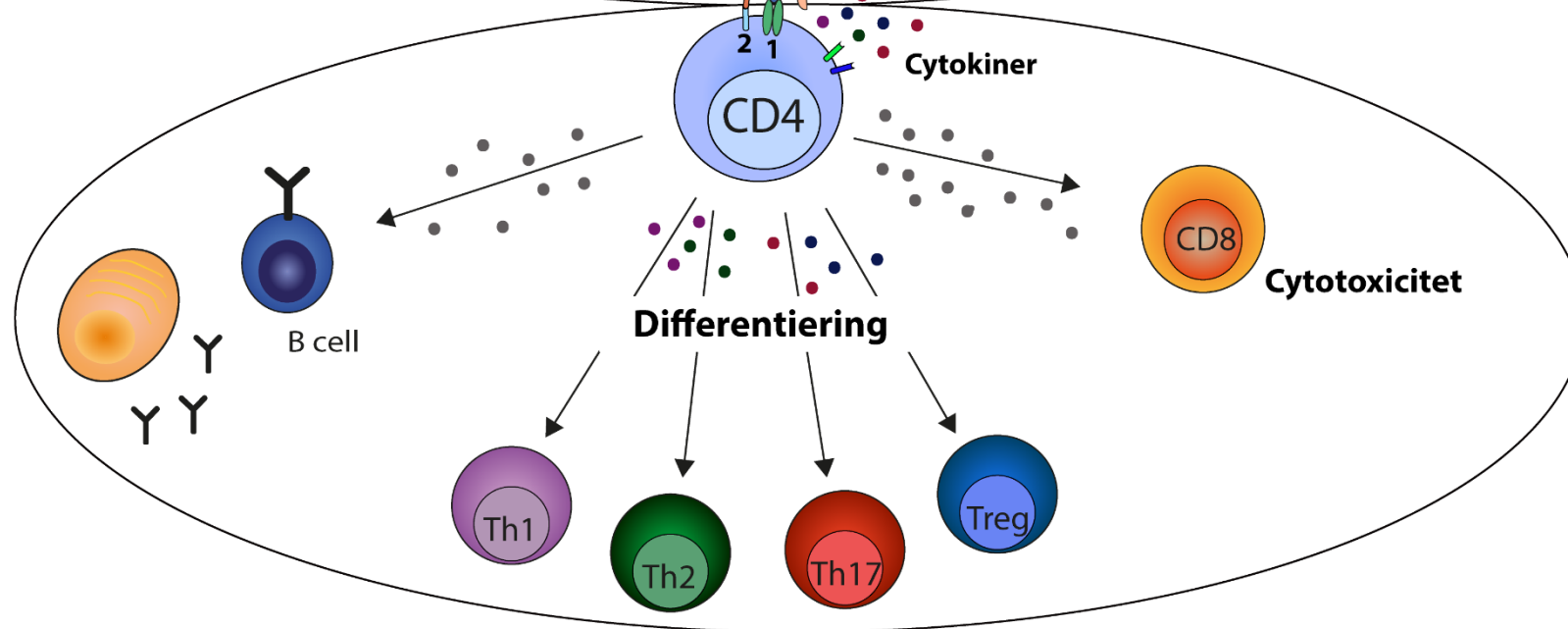
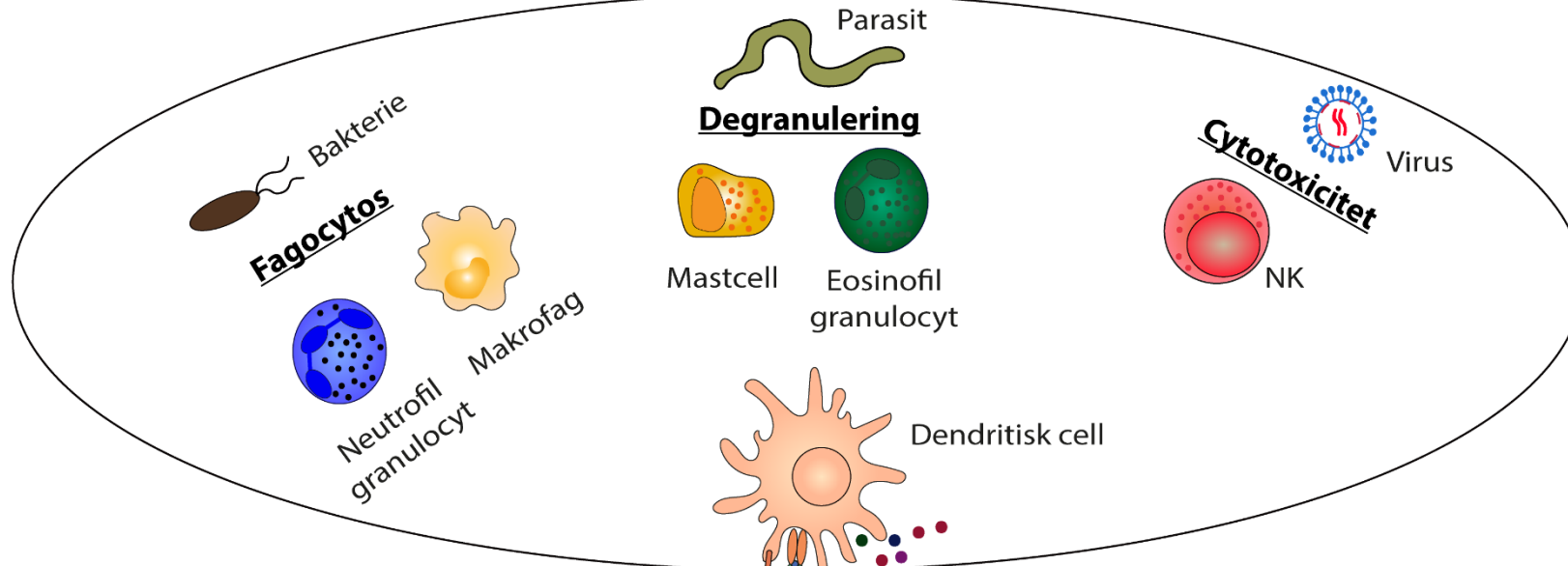
Mekanismer

- Förhindra aktivering av auto-reaktiva T-celler; anergi
- Regulatoriska T-celler (Treg);
  - Hämma aktivering
  - Stänga av normala immunsva
- Immunologisk kontrollstation “Checkpoint of immunity”
- **CTLA-4** (och PD-1)

Medfödda immunförsvaret

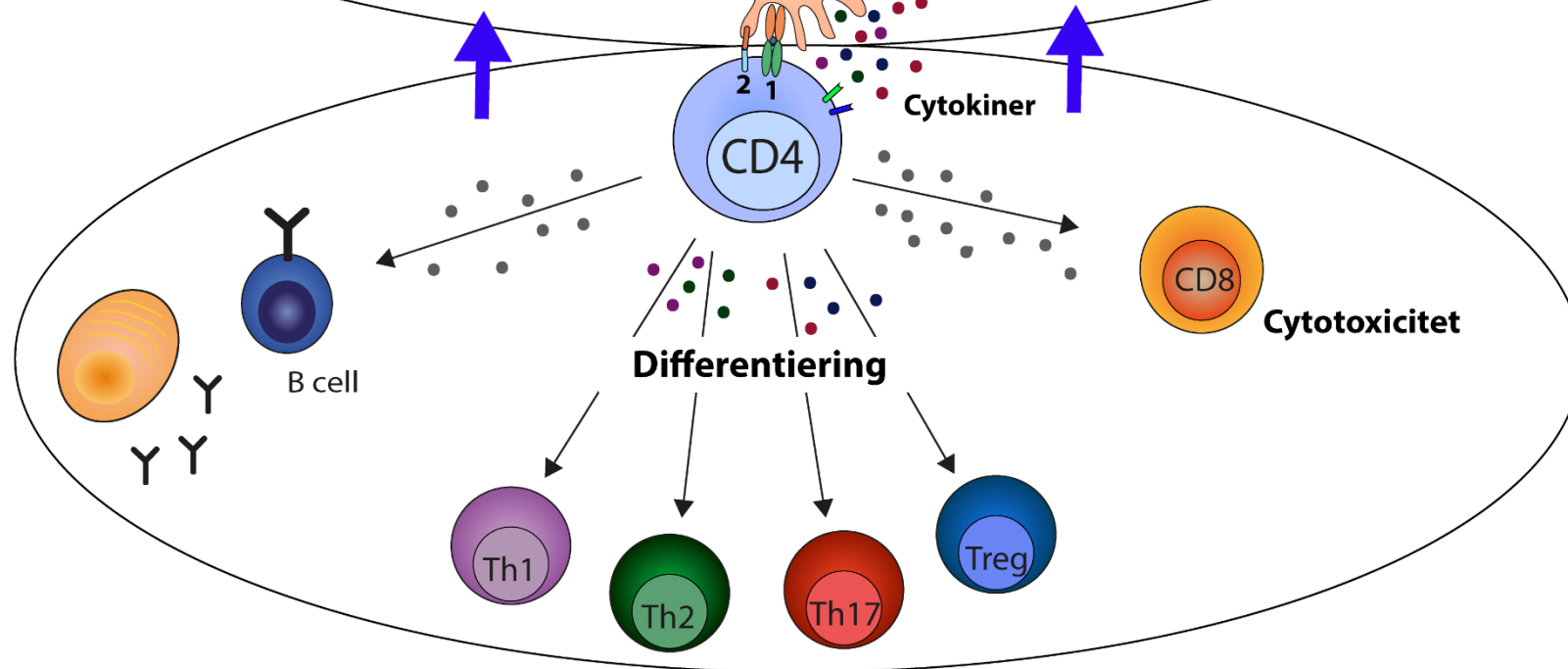
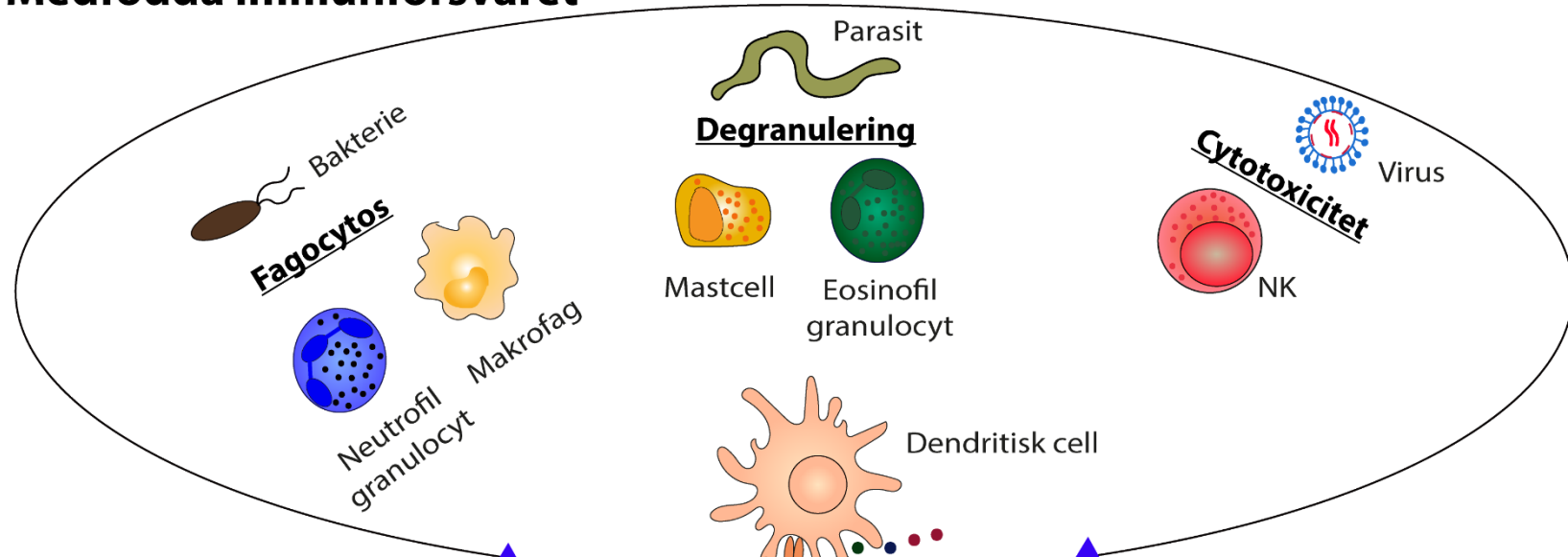
Medfödda immunförsvaret

Adaptiva immunförsvaret

Av Sandra Hellberg

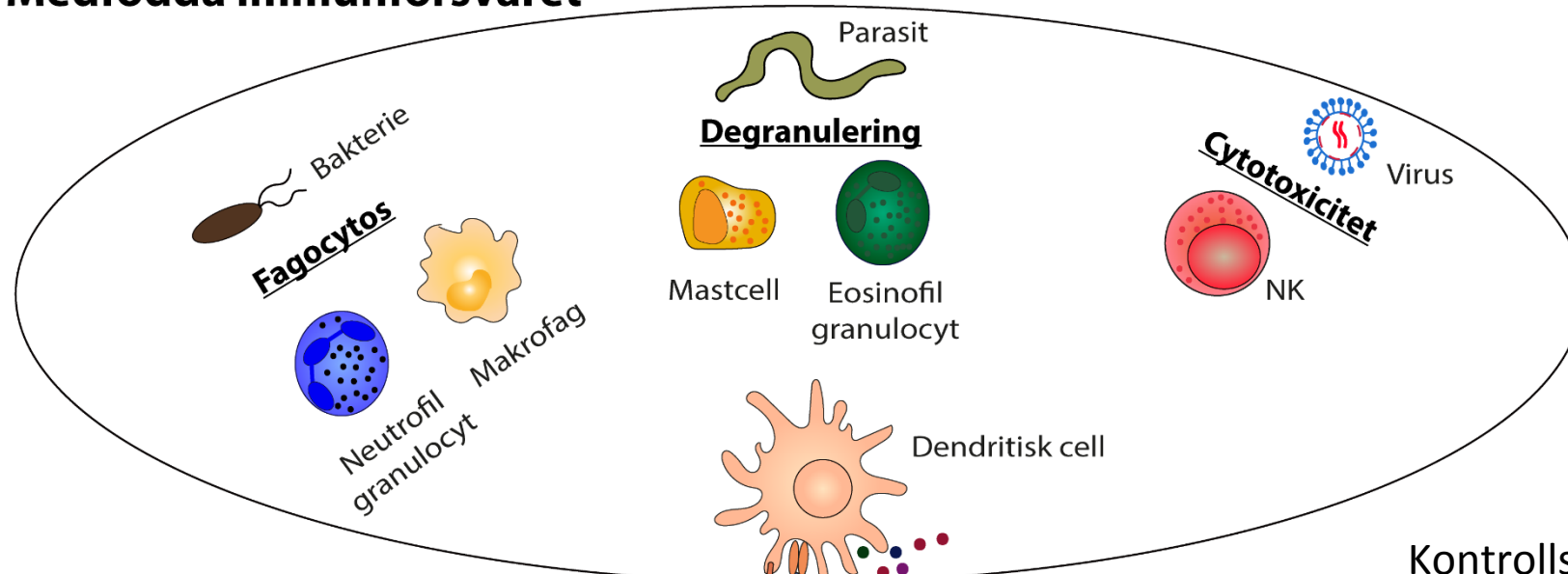
Medfödda immunförsvaret

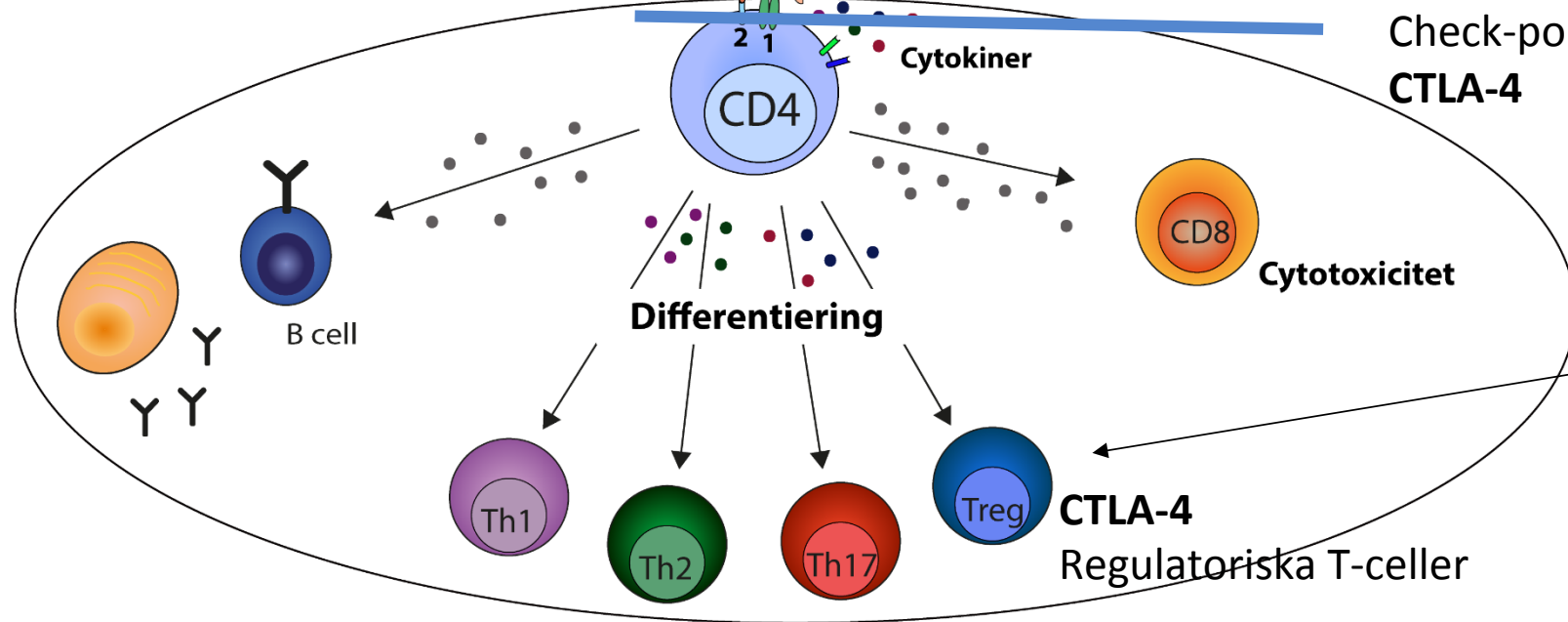
Adaptiva immunförsvaret

Av Sandra Hellberg

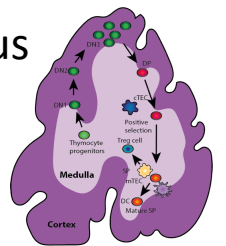
Medfödda immunförsvaret

Kontrollstation
Check-point of immunity
CTLA-4

Tymus

Adaptiva immunförsvaret

Av Sandra Hellberg

Immunologisk kontrollstation “Checkpoint of immunity”

Cancer, autoimmunitet, immunbrist

Blockera CTLA-4 och PD-1

Ta bort bromsen = gas
Aktivering av T-celler
Anti-tumör respons
Cancerbehandling

CTLA-4 agonist

Bromsa
Behandla autoimmunitet/RA
Abatacept (Orencia)

CTLA-4
Ipililumab

PD-1
Pembrolizumab
Nivolumab

Spekulativt
Behandla kroniska
infektioner?

Motverka immunsystemets
åldrande?

Biverkning

Autoimmunitet

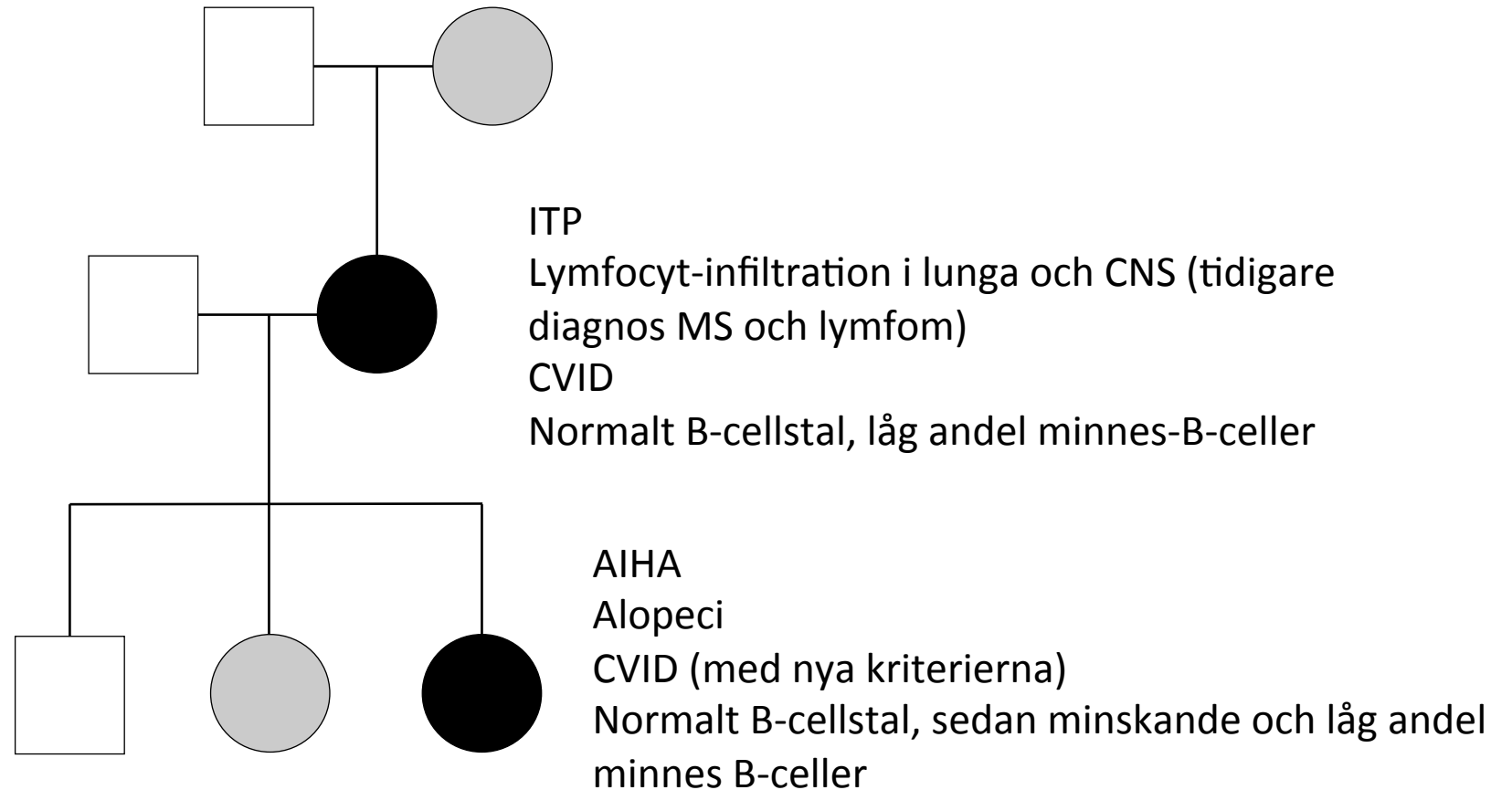
Dysfunktion av CTLA-4

Autoimmunitet

Lymfoproliferation

Immunbrist/CVID

Pedigree of family with heterozygous CTLA-4 deficiency c.223>T

Genetisk diagnos
Exom-sekvensering
KS

c.223C>T

IMMUNODEFICIENCY

Science Sep 2014

Immune dysregulation in human subjects with heterozygous germline mutations in *CTLA4*

Hye Sun Kuehn,^{1*} Weiming Ouyang,^{2*} Bernice Lo,^{3,4*} Elissa K. Deenick,^{5,6} Julie E. Niemela,¹ Danielle T. Avery,⁵ Jean-Nicolas Schickel,⁷ Dat Q. Tran,⁸ Jennifer Stoddard,¹ Yu Zhang,^{4,9} David M. Frucht,² Bogdan Dumitriu,¹⁰ Phillip Scheinberg,¹⁰ Les R. Folio,¹¹ Cathleen A. Frein,¹² Susan Price,^{3,4} Christopher Koh,¹³ Theo Heller,¹³ Christine M. Seroogy,¹⁴ Anna Huttenlocher,^{14,15} V. Koneti Rao,^{3,4} Helen C. Su,^{4,9} David Kleiner,¹⁶ Luigi D. Notarangelo,¹⁷ Yajesh Rampertaap,¹⁸ Kenneth N. Olivier,¹⁸ Joshua McElwee,¹⁹ Jason Hughes,¹⁹ Stefania Pittaluga,¹⁶ Joao B. Oliveira,²⁰ Eric Meffre,⁷ Thomas A. Fleisher,^{1†} Steven M. Holland,^{4,18} Michael J. Lenardo,^{3,4†} Stuart G. Tangye,^{5,6} Gulbu Uzel^{18†}

ARTICLES

nature
medicine

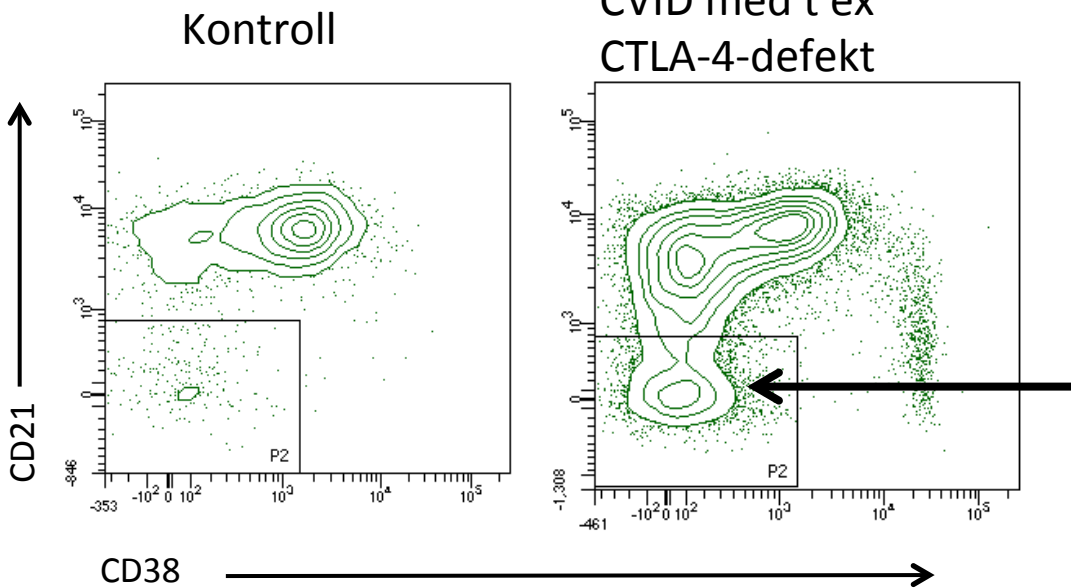
December 2014

Autosomal dominant immune dysregulation syndrome in humans with *CTLA4* mutations

Desirée Schubert^{1,2,15}, Claudia Bode^{1,15}, Rupert Kenefeck^{3,15}, Tie Zheng Hou^{3,15}, James B Wing⁴, Alan Kennedy³, Alla Bulashevskaya¹, Britt-Sabina Petersen⁵, Alejandro A Schäffer⁶, Björn A Grüning⁷, Susanne Unger¹, Natalie Frede¹, Ulrich Baumann⁸, Torsten Witte⁸, Reinhold E Schmidt⁸, Gregor Dueckers⁹, Tim Niehues⁹, Suranjith Seneviratne³, Maria Kanariou¹⁰, Carsten Speckmann¹, Stephan Ehl¹, Anne Rensing-Ehl¹, Klaus Warnatz¹, Mirzokhid Rakhmanov¹, Robert Thimme¹¹, Peter Hasselblatt¹¹, Florian Emmerich¹², Toni Cathomen^{1,12}, Rolf Backofen⁷, Paul Fisch¹³, Maximilian Seidl¹³, Annette May¹³, Annette Schmitt-Graeff¹³, Shinji Ikemizu¹⁴, Ulrich Salzer¹, Andre Franke⁵, Shimon Sakaguchi⁴, Lucy S K Walker^{3,15}, David M Sansom^{3,15} & Bodo Grimbacher^{1,3,15}

B-celler

CD21-low B-celler:
B-celler fenotypas avseende uttryck
av CD21 och CD38

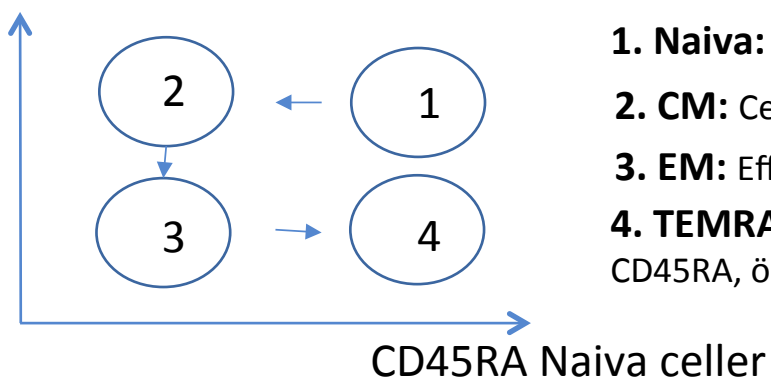

	Fall 1	Fall 2	Frisk bärare
Minnes B	<0,4	<0,5	Normalt
CD21-low	19	18	3 (normalt)
% av B-celler			

Ökad andel B-celler med lågt uttryck
av CD21 (och CD38)

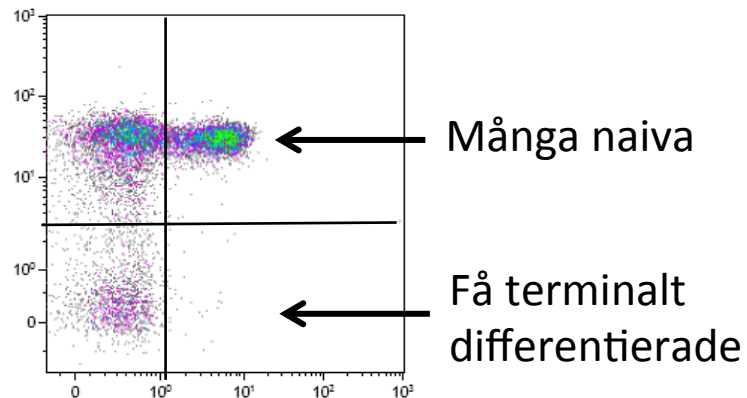
T-celler, markörer för aktivering/ differentiering

CD62L eller CCR7
Homing till lymfkörtlar

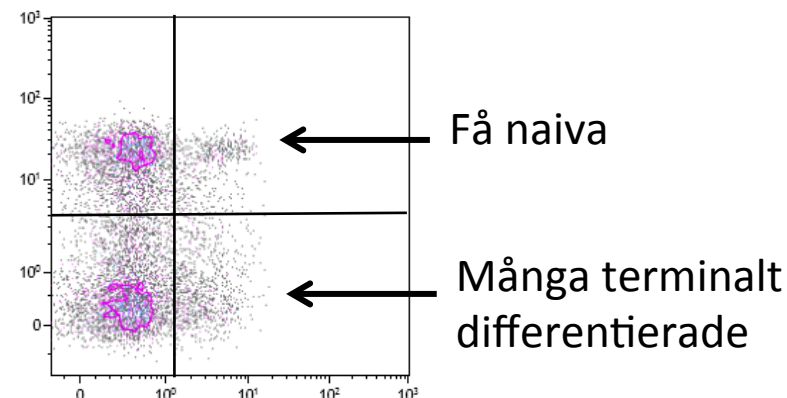

- 1. Naiva:** Uttrycker naiv-markören CD45RA, och homingreceptor för att komma till lymfkörtlar (CCR7,CD62L)
- 2. CM:** Central memory, aktiverade, saknar CD45RA, fortfarande homing till lymfkörtlar
- 3. EM:** Effector memory, aktiverade, ej homing till lymfkörtlar utan infektions/inflammationshärder
- 4. TEMRA:** Terminalt differentierade minnes-celler med CD45RA. I slutstadiet av differentiering återkommer CD45RA, ökad andel vid kronisk infektion/inflammation

Normalt

CVID med t ex
CTLA-4-defekt

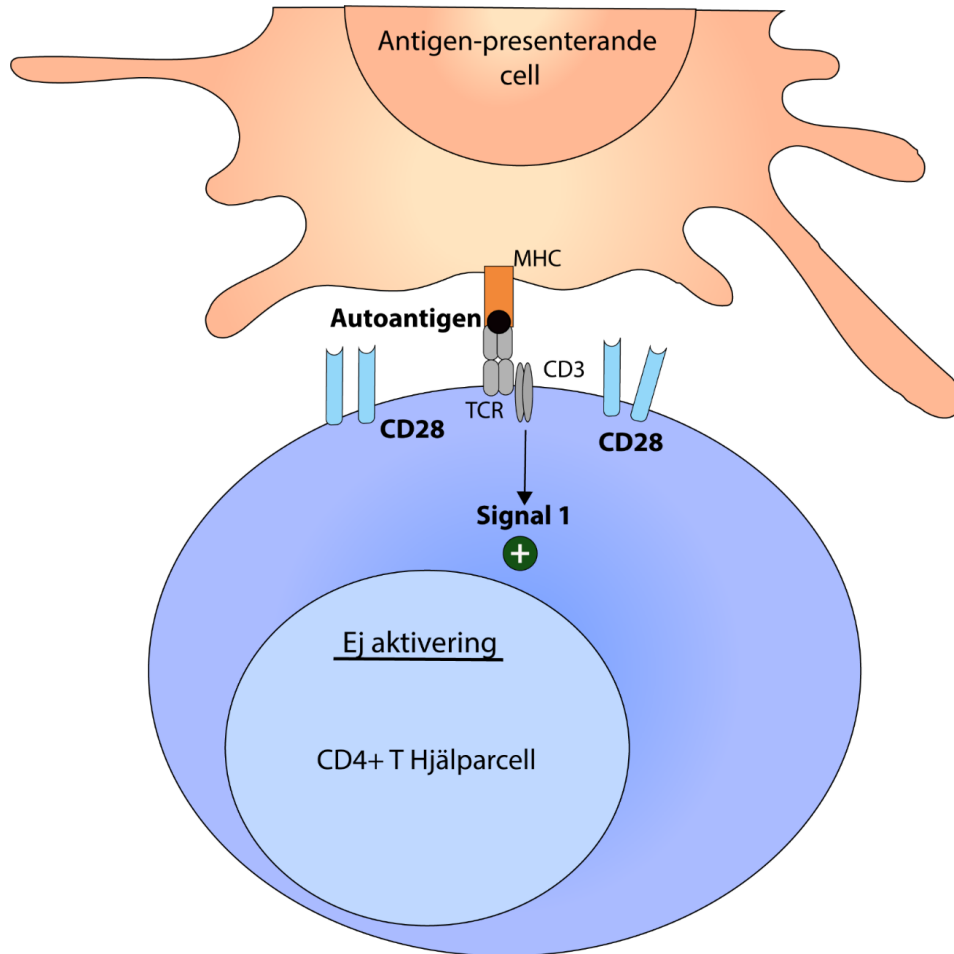

Avvikelse i både subpopulationer av B-celler och T-celler är ospecifika fynd, men vid CVID är de associerade med pågående eller risk för framtida komplikation med immundysreglering

Aktivering av T-hjälparcell

Antigenpresenterande cell, dendritisk cell

Normalt: visar upp autoantigen

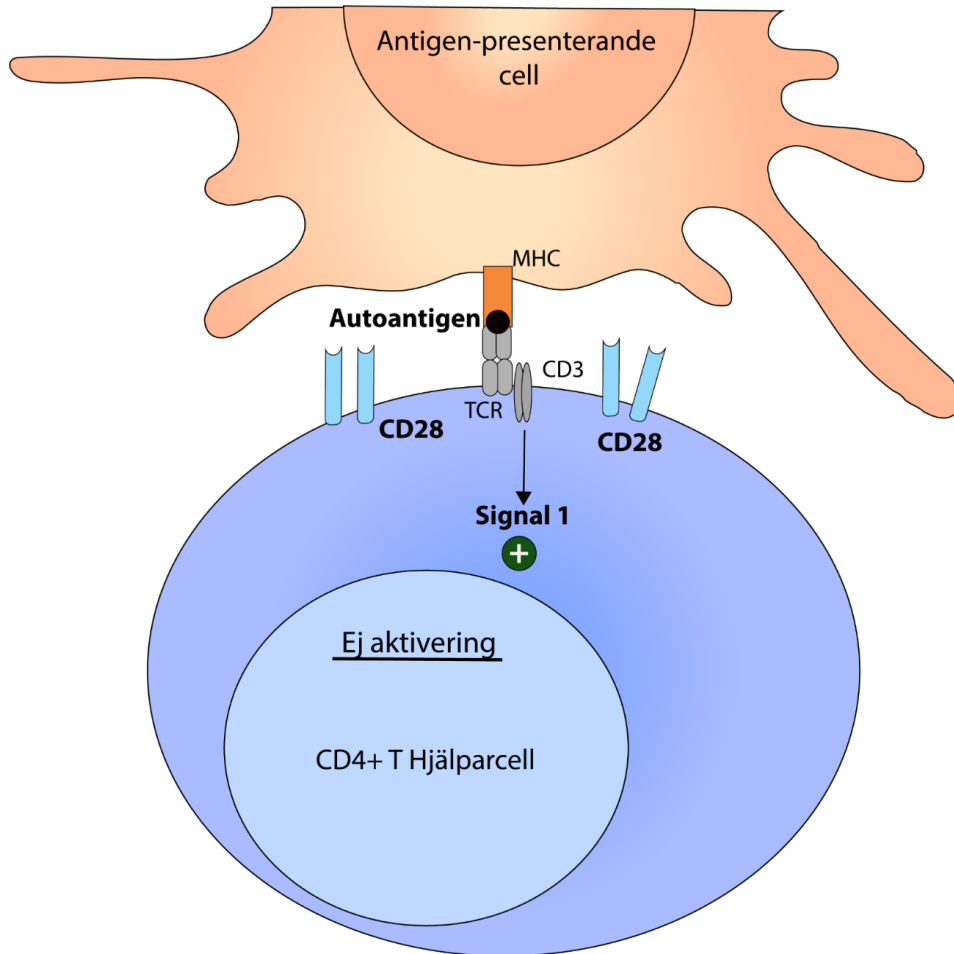
Signal 1

Antigen presenteras på MHC, binder till T-cellsreceptor (TCR)

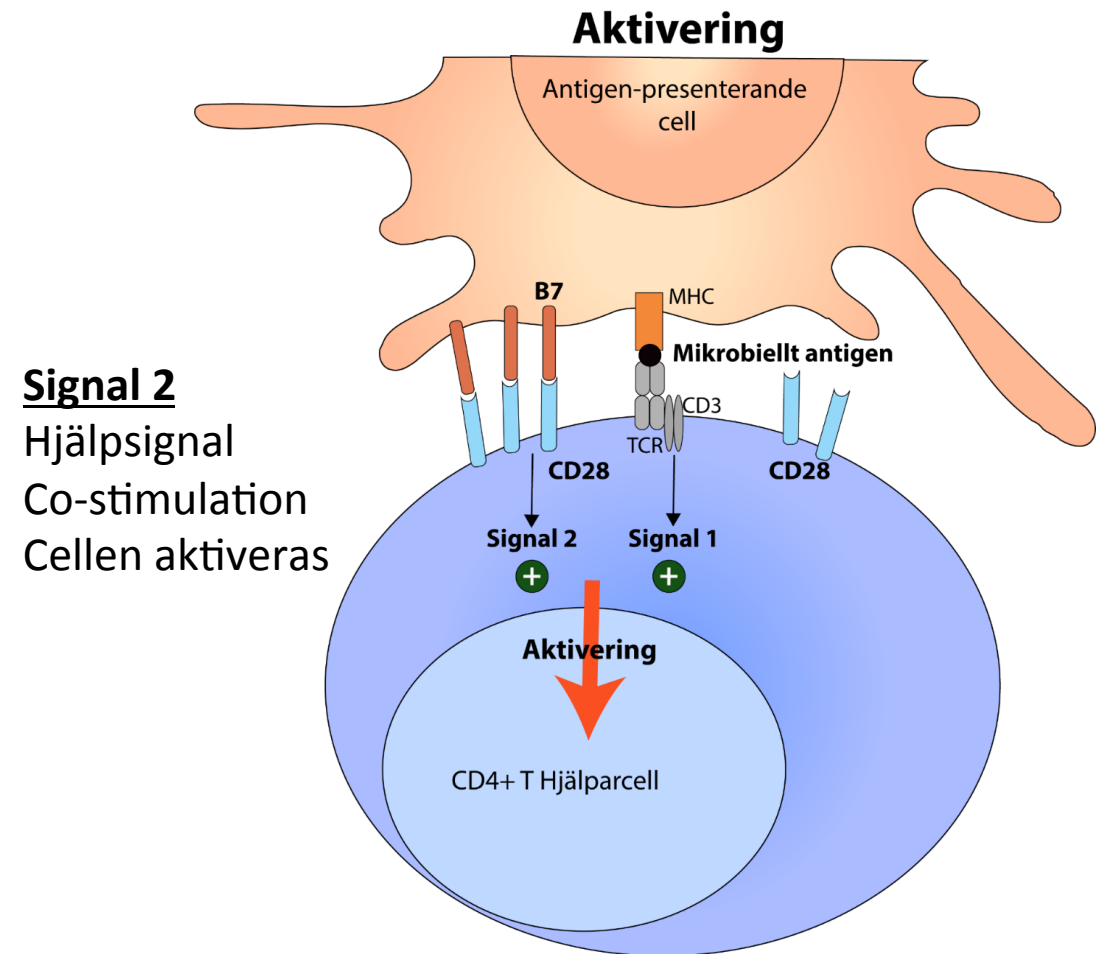
Ej aktivering av T-cellen, inklusive auto-reaktiva T-celler

Aktivering av T-hjälparcell

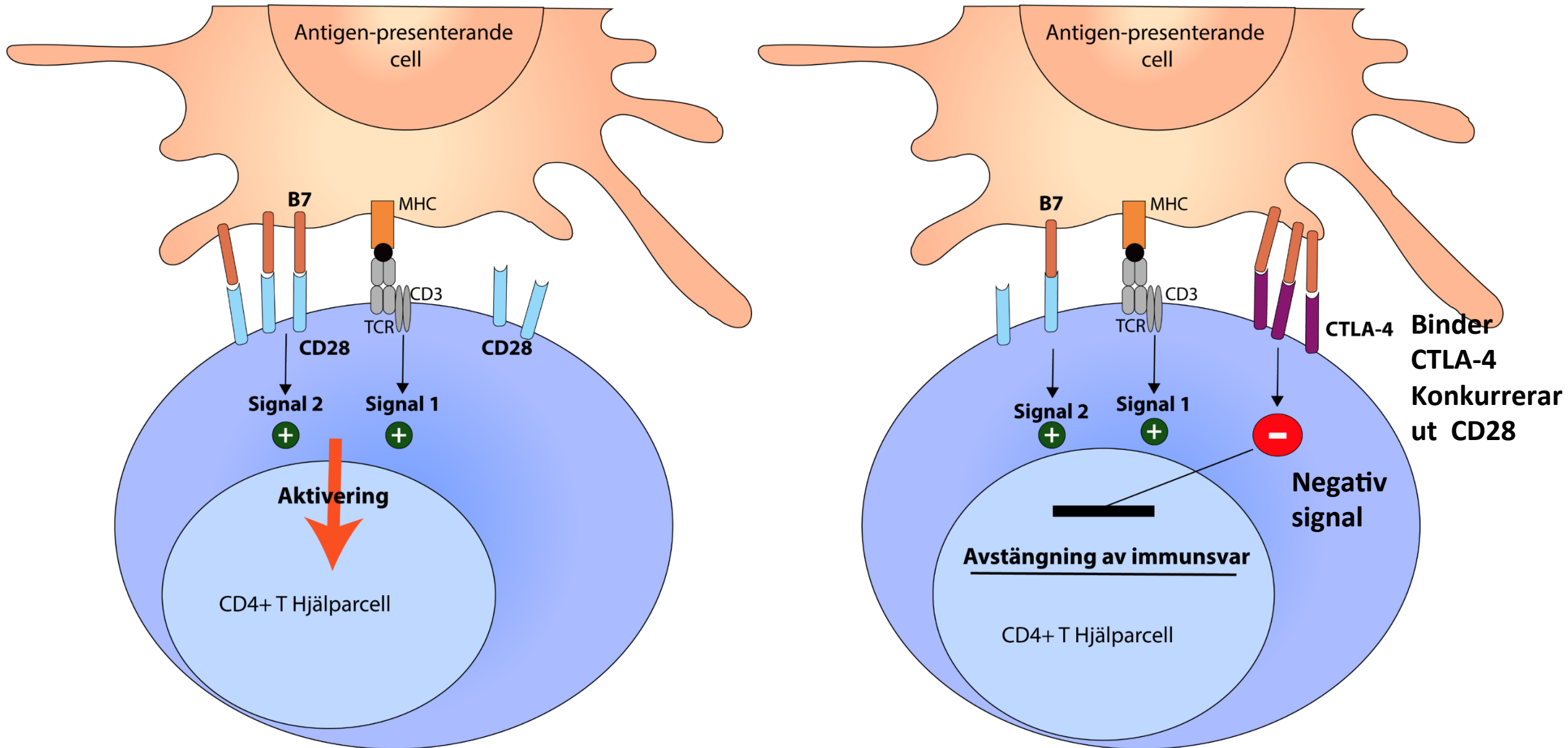
Antigenpresenterande cell, dendritisk cell
Normalt: visar upp autoantigen

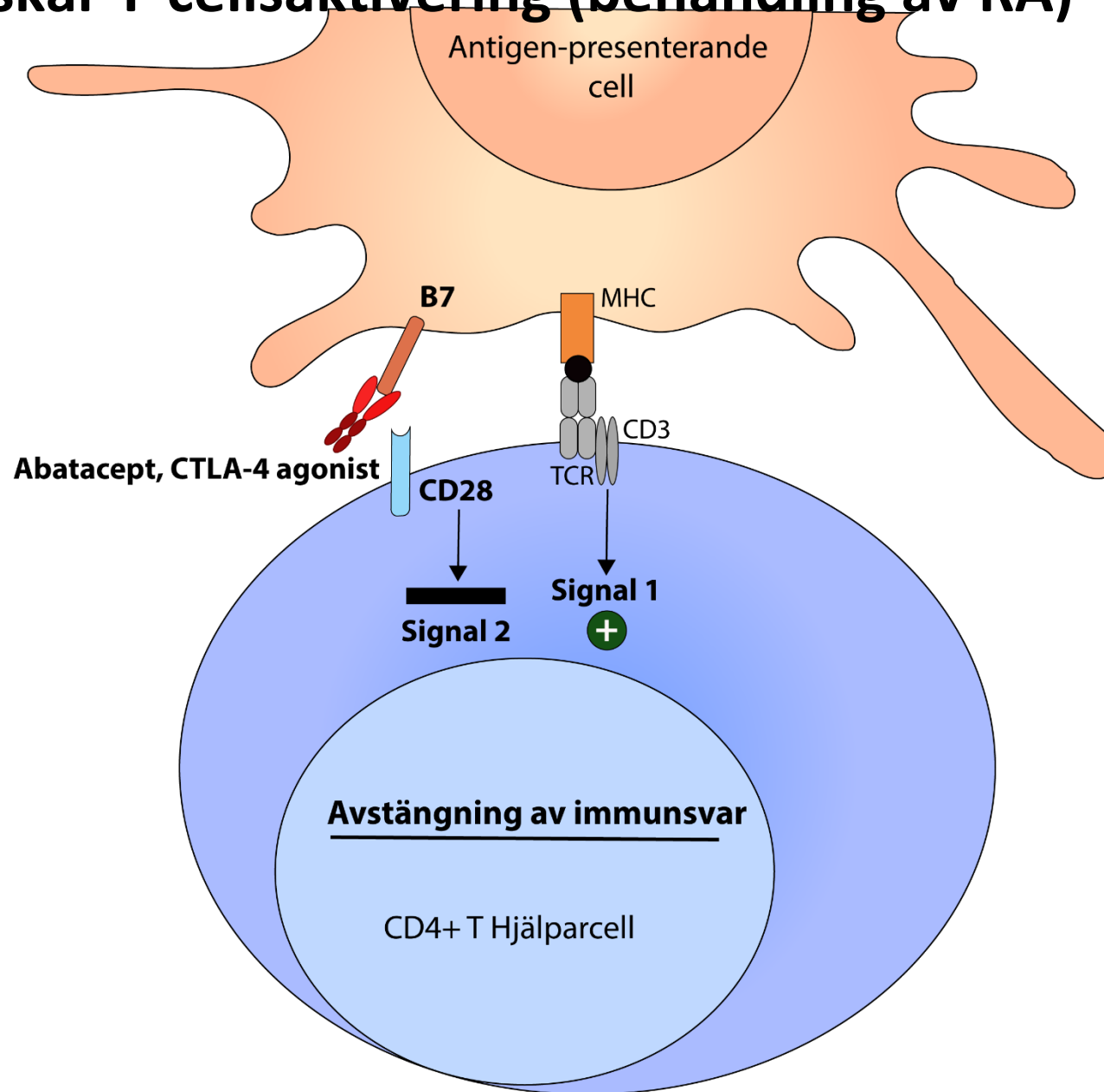
Mikrob aktiverar den dendritiska cellen via till exempel Toll-like receptor

CTLA-4 stänger av aktivering

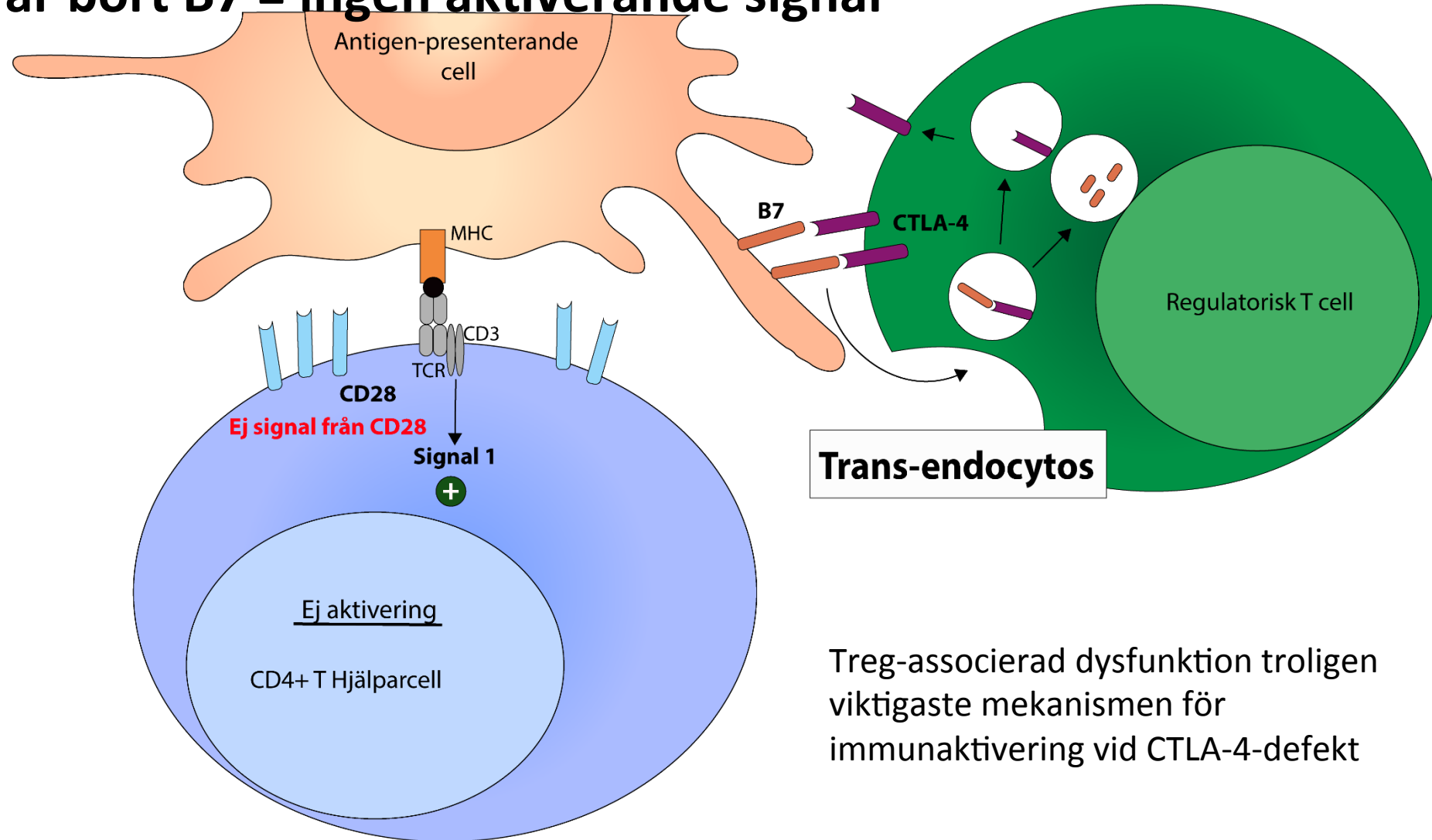

Abatacept (Orencia) binder och blockerar B7, minskar T-cellsaktivering (behandling av RA)

CTLA är central molekyl för funktion av regulatoriska T-celler

Tar bort B7 = ingen aktiverande signal

Treg-associerad dysfunktion troligen viktigaste mekanismen för immunaktivering vid CTLA-4-defekt

CTLA-4-agonist är logisk behandling vid CTLA-4 defekt

Stor och god erfarenhet vid behandling av RA

Viss erfarenhet och preliminärt goda resultat vid
behandling av CTLA-4-defekt

Funktionellt test under utveckling där effekt av
CTLA-4 agonist och antagonist undersöks in vitro

Behandling av våra fall

Behandling AIHA

Prednisolon 10-60 mg

Efter genetisk diagnos

Abatacept (Orencia®), CTLA-4-
agonist

Hydroxi-klorokin (Plaquenil)

Remission efter 1-2 månader:

Bättre labb-värden

Minskad kortisondos

Behandling Fall 2

Lymfocytinfiltration i CNS och lunga

Abatacept (Orencia®), CTLA-4-
agonist

Hydroxi-klorokin (Plaquenil)

3 mån: ingen effekt

Fall 3: LRBA

Missense variant c.5434 C>T

- Infektionskänslig som barn
- CVID
- Lymfocytinfiltration i lungor och CNS
- Hudförändringar

LRBA = LPS-responsive beige-like anchor protein

LRBA binder CTLA-4 och förhindrar nedbrytning i lysosom.

Dysfunktion i LRBA;

Funktionellt och kliniskt = CTLA-4-defekt

Hydroxi-klorokin (Plaquenil)

Minskar lysosomal degradation

Ökar CTLA-4 in vitro vid LRBA-defekt

Am J Hum Genetics 2012

Deleterious Mutations in *LRBA* Are Associated with a Syndrome of Immune Deficiency and Autoimmunity

Gabriela Lopez-Herrera,^{1,2} Giacomo Tampella,^{3,19} Qiang Pan-Hammarström,^{4,19} Peer Herholz,^{5,19} Claudia M. Trujillo-Vargas,^{1,6,19} Kanchan Phadwal,⁷ Anna Katharina Simon,^{7,8} Michel Moutschen,⁹ Amos Etzioni,¹⁰ Adi Mory,¹⁰ Izhak Srugo,¹⁰ Doron Melamed,¹⁰ Kjell Hultén,⁴ Chonghai Liu,^{4,11} Manuela Baronio,³ Massimiliano Vitali,³ Pierre Philippet,¹² Vinciane Dideberg,¹³ Asghar Aghamohammadi,¹⁴ Nima Rezaei,¹⁵ Victoria Enright,¹ Likun Du,⁴ Ulrich Salzer,⁵ Hermann Eibel,⁵ Dietmar Pfeifer,¹⁶ Hendrik Veelken,¹⁷ Hans Stauss,¹ Vassilios Lougaris,³ Alessandro Plebani,³ E. Michael Gertz,¹⁸ Alejandro A. Schäffer,¹⁸ Lennart Hammarström,⁴ and Bodo Grimbacher^{1,5,*}

Lo et al., Science 2015

Patients with LRBA deficiency show CTLA4 loss and immune dysregulation responsive to abatacept therapy

LRBA defekt (forts)

JACI 2016

The extended phenotype of LPS-responsive beige-like anchor protein (LRBA) deficiency

Laura Gámez-Díaz, MSc,^a Dietrich August, cand. MD,^a Polina Stepensky, MD,^b Shoshana Revel-Vilk, MD, MSc,^b Markus G. Seidel, MD,^c Mitsuki Noriko, MD,^d Tomohiro Morio, MD, PhD,^d Austen J. J. Worth, MD, PhD,^e Jacob Blessing, MD, PhD,^f Frank Van de Veerdonk, MD, PhD,^g Tobias Feuchtinger, MD,^h Maria Kanariou, MD, PhD,ⁱ Annette Schmitt-Graeff, MD,^j Sophie Jung, DD, PhD,^a Suranjith Seneviratne, MD, PhD,^k Siobhan Burns, MD,^k Bernd H. Belohradsky, MD,^l Nima Rezaei, MD, PhD,^m Shahrzad Bakhtiar, MD,ⁿ Carsten Speckmann, MD,^{a,o} Michael Jordan, MD,^f and Bodo Grimbacher, MD^{a,k}
Freiburg and Frankfurt, Germany, Jerusalem, Israel, Graz, Austria, Tokyo, Japan, London, United Kingdom, Cincinnati, Ohio, Nijmegen, The Netherlands, Munich, Germany, Athens, Greece, and Tehran, Iran

Vårt fall:

Fenotyp stämmer mkt bra

Funktionell koppling under utredning,
ej bevisat samband.

Behandling: Rtx ej effekt,
nu Orencia+Plaquenil, ev bättre i huden,
Minskad T-cellsaktivering

Klinik och lab:

Samma som CTLA-4-defekt

Båda mkt heterogen klinisk bild (40% av
CTLA-4-defekt är friska).

Skillnader:

LRBA; ofta autosomal recessiv

CTLA-4; ofta autosomal dominant

LRBA: Ofta tidigare debut med CVID före
autoimmunitet/lymfoproliferation

Manifestationer vid CTLA-4 och LRBA-defekter

Lymfocyt-infiltration i non-lymfoida organ

G-I, enteropati

Lunga

Hjärna

Benmärg

Hud

Cytopeni

AIHA

ITP

Neutropeni

Annan autoimmunitet

Tyreoidit

T1DM

Artrit

Psoriasis

Splenomegali

Lymfadenopati

CVID

Specialiteter

Pediatrik

Gastroenterologi

Lungmedicin

Hematologi

Neurologi

Endokrinologi

Reumatologi

Infektionsmedicin

Klinisk immunologi

Klinisk Patologi

Team-arbete

Göra sjukdomarna kända

CTLA-4 och LRBA-defekter
Bristande immunreglering
Aktivering av T-celler

Varför Ig-brist?

Infiltration av T-celler i BM B-cellszoner?
Överstimulering av B-celler, apoptos?
Ännu oklart

Tack till

Linköping

- Sofia Nyström
  - Lotta Dahle
  - Åsa Nilsson
  - Sandra Hellberg
-
- Immunbristgruppen, Linköping
(byta namn till
immundysregleringsgruppen?)

Karolinska

- Per Marits
- Jakob Nilsson
- Ola Winqvist
- Lennart Hammarström

SLIPI